

Memorandum

9 juli 2020

Memorandum van de CREG aan de formateur van de
federale regering

Niet-vertrouwelijk

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE.....	2
INLEIDING	3
1. BESCHERMING VAN DE CONSUMENTEN	5
1.1. De elektriciteits- en aardgasprijzen permanent opvolgen en optreden indien ze ontsporen	5
1.2. Het consumentenakkoord versterken.....	6
1.2.1. Het “Consumentenakkoord” uitbreiden tot alle actieve leveranciers, tot de groepsaankopen en tot de tussenpersonen, en het ook toepassen voor kmo's	6
1.2.2. Verplichte verlenging of vernieuwing van contracten op basis van actieve producten .	7
1.2.3. Een kader creëren voor de vaste vergoedingen die huishoudelijke consumenten zijn verschuldigd	7
1.2.4. Contractgegevens gemakkelijker toegankelijk maken voor consumenten	8
1.3. Websites van prijsvergelijkers en groepsaankopen aanmoedigen om het kwaliteitscharter van de CREG te ondertekenen	8
1.4. Kwetsbare consumenten beschermen.....	9
1.5. Consumenten bewustmaken en informeren	10
1.6. Het prijsconcurrentievermogen van – met name energie-intensieve – Belgische bedrijven beschermen.....	10
2. DE ENERGIETRANSITIE BEVORDEREN EN DE GOEDE WERKING VAN DE ELEKTRICITEITS- EN DE AARDGASMARKT WAARBORGEN	12
2.1. De Belgische positie met betrekking tot het Europese <i>Offshore Grid</i> -Project in de Noordzee versterken	12
2.2. Ervoor zorgen dat de bevoegdheden van de CREG in overeenstemming zijn met de ontwikkelingen op de gas- en elektriciteitsmarkt.....	12
2.3. Een maximale flexibiliteit bevorderen op de Belgische markt.....	13
2.4. Capaciteitsremuneratiemechanisme	13
2.5. De complementaire rol van gas in de energietransitie	14
2.6. Meewerken aan de uitdagingen die aardgas en andere alternatieven gassen met zich meebrengen.....	15
2.7. Structureel overleg opzetten voor de koppeling van de gas- en de elektriciteitssector en, indien nodig, een regelgevend kader voor dit doel ondersteunen.....	16
2.8. De adviesrol van de CREG versterken inzake het federaal ontwikkelingsplan van het transmissienet voor electriciteit	16
2.9. De voorwaarden voor succes en de implicaties van een shift naar groenere oplossingen in de mobiliteitssector analyseren	17

INLEIDING

Context

Om het hoofd te bieden aan de uitdagingen op het gebied van energie en de almaar voortschrijdende klimaatproblematiek is België de weg van de energietransitie opgegaan. De uitdagingen voor onze medeburgers en onze energiemarkten zijn talrijk en onze beleidsmakers en overheden worden met tal van vragen geconfronteerd. Deze vragen zijn des te prangender omdat de energiesector, net als de nationale economie in haar geheel, niet gespaard is gebleven van de substantiële gevolgen van de COVID-19-crisis, waarvan de omvang en de duur voorlopig onzeker blijven.

Bij wijze van voorbeeld zijn de samenstelling en het behoud van concurrentiële energieprijzen, de preventie en bestrijding van energiearmoede, de bevordering van investeringen, de flexibiliteit van het energiesysteem, de integratie van hernieuwbare energiebronnen in de netwerken om de Europese doelstellingen te halen, en de bevoorradingszekerheid, allemaal uitdagingen die in de komende jaren moeten worden aangegaan, in samenwerking met alle bevoegde autoriteiten en de *stakeholders*.

Deze uitdagingen maken het noodzakelijk om verder na te denken over een voortdurende verbetering van het wetgevend kader op middellange en lange termijn, met name wat betreft de gereguleerde activiteiten (infrastructuur), in overeenstemming met de nieuwe doelstellingen en prioriteiten die op Europees niveau zijn vastgesteld – of ze nu betrekking hebben op het energiebeleid (het *“Clean Energy Package”* voor alle Europeanen) en/of het milieu- en klimaatbeleid (koolstofarme economie) – en met de sectorale maatregelen die op nationaal niveau zijn vastgesteld in verband met de impact van de COVID-19-crisis op de elektriciteits- en aardgassector.

In dit kader legt de CREG dit memorandum voor aan de bevoegde overheden, om zo een voorstel te doen voor een reeks energievraagstukken en bij te dragen tot het uitwerken van een kwaliteitsregulering ten dienste van het algemeen belang en dat van de Belgische verbruikers, ongeacht hun omvang.

Deze voorstellen hebben betrekking op zowel de elektriciteits- als de aardgassector, rekening houdend met het feit dat, onder voorbehoud van de omzetting van het *“Clean Energy Package”* in nationaal recht, de Europese wetgeving inzake de aardgasmarkt nog niet is voltooid, in tegenstelling tot die voor de elektriciteitsmarkt. Daarom zal bijzondere aandacht worden besteed aan de specifieke uitdagingen van aardgas, om bij te dragen tot een collectieve reflectie in het kader van de voorbereiding en goedkeuring van de toekomstige Europese wetgeving.

Gezien het complexe karakter van de energieproblematiek staat de CREG uiteraard ter beschikking van de overheid om de reflectie verder te zetten dan dit memorandum – dat niet het hele spectrum aan voorstellen en acties voor de sector kan omvatten – en om bijkomende informatie te verstrekken ter ondersteuning van de politieke besluitvorming.

De rol van de CREG op het vlak van expertise

De Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas (CREG) is de federale regulator van de elektriciteits- en de aardgasmarkt in België.

De CREG werd opgericht bij twee wetten van 29 april 1999 die in werking traden op 10 januari 2000, zodat ze al bijna 20 jaar operationeel is, in overeenstemming met de door de Europese richtlijnen vereiste onafhankelijkheidscriteria.

Sinds haar oprichting is de reikwijdte van de aan de CREG toegekende bevoegdheden in de loop van de tijd steeds verder uitgebreid in functie van de evoluerende Europese en Belgische wetgeving.

De CREG voert zo een reeks opdrachten uit, al dan niet gereguleerd en bepaald bij wet (in overeenstemming met de Europese richtlijnen) en bij Europese verordeningen, die de CREG in haar jaarlijks beleidsplan nader toelicht, zoals de wet vereist.

In het algemeen staat de CREG in voor:

- een correcte toepassing van de wet- en regelgeving met betrekking tot de elektriciteits- en de aardgasmarkt;
- een brede waaier aan adviserende taken ten overstaan van de overheid;
- het bevorderen van de ontwikkeling van een regelgevingskader dat bevorderlijk is voor investeringen, voor de flexibiliteit van het systeem en voor een efficiënte en duurzame werking van de elektriciteits- en de aardgasmarkt;
- het beheer van middelen in verband met bepaalde openbaredienstverplichtingen.

Ten slotte voert ze haar regulerende taken uit in het kader van het algemene energiebeleid en dient ze het algemeen belang en de essentiële belangen van alle Belgische consumenten. Met deze actie draagt ze op haar niveau bij tot de ondersteuning van de koopkracht van de Belgische gezinnen en de concurrentiekracht van de Belgische bedrijven en tot het tegengaan van energiearmoede, waarbij ze rekening houdt met de uitdagingen in het kader van de energie- en milieutransitie.

1. BESCHERMING VAN DE CONSUMENTEN

1.1. DE ELEKTRICITEITS- EN AARDGASPRIJZEN PERMANENT OPVOLGEN EN OPTREDEN INDIEN ZE ONTSPOREN

Overeenkomstig de bevoegdheden die haar werden verleend is het de taak van de CREG om de evolutie van de prijzen van elektriciteit en aardgas te volgen.

In 2013 heeft de regering de zogenaamde “vangnetregulering” ingevoerd. Dit mechanisme had tot doel een kader te creëren voor de gevolgen van de volatiliteit van de prijzen voor elektriciteit en aardgas. Het beperkte onder meer het aantal indexeringen tot vier per jaar voor de levering aan huishoudens en de kleine professionele verbruikers. Het bepaalde ook dat de leverancier zijn prijzen diende vast te stellen op basis van de prijzen voor elektriciteit en gas op de beurs en niet langer op basis van die van steenkool of aardolie. De CREG kreeg daarbij de opdracht te waken over de inachtneming van deze verplichting en de prijs van de energiecomponent te vergelijken met het gemiddelde dat werd waargenomen binnen de zone “Central Western Europe” (België, Nederland, Frankrijk en Duitsland). Dit mechanisme was vanaf 2014 om de drie jaar verlengbaar. Eind 2017 werd het mechanisme niet verlengd.

Met de COVID-19-crisis en de economische en sociale gevolgen die deze crisis met zich meebrengt, zien heel veel huishoudens, kleine zelfstandigen en kmo's hun inkomen dalen, en dat zal de komende maanden zo blijven. Daarom is het des te belangrijker om de evolutie van de energieprijzen nauwlettend in de gaten te houden om ervoor te zorgen dat de financiële problemen van huishoudens, kleine zelfstandigen en kmo's niet nog verergeren¹.

De CREG publiceert regelmatig studies en analyses over de evolutie van de elektriciteits- en aardgasprijzen, ook in vergelijking met die in de buurlanden. De CREG publiceert zo een jaarlijkse² en halfjaarlijkse³ monitoring van de elektriciteits- en gasprijzen in België. Daarnaast maakte ze een studie over het aandeel van de elektriciteits- en aardgasfactuur in het budget van de Belgische huishoudens⁴. Tot slot voeren de vier Belgische energieregulators sinds 2020 gezamenlijk⁵ een vergelijkende studie uit van de elektriciteits- en aardgasprijzen in België en de buurlanden (Duitsland, Frankrijk, Nederland en het Verenigd Koninkrijk) voor verschillende categorieën van consumenten, met name huishoudens, kleine zelfstandigen en kmo's. Deze studie is een belangrijke referentie voor de beoordeling van de situatie van de Belgische consumenten in vergelijking met die in de buurlanden.

---

¹ Tijdens de eerste maanden van de crisis vertoonden de prijzen van de detailhandel een neerwaartse trend. Aangezien de economische en sociale gevolgen zich echter over lange maanden en zelfs jaren kunnen uitstrekken, is het des te belangrijker om de evolutie van de prijzen op de middellange en lange termijn goed op te volgen.

² Studie over de componenten van de elektriciteits- en aardgasprijzen (<https://www.creg.be/nl/publicaties/studie-f2071>)

³ Energieprijzen voor huishoudelijke afnemers van elektriciteit en aardgas - semestrieel overzicht (<https://www.creg.be/nl/publicaties/nota-z1749>)

⁴ Studie over het aandeel van de elektriciteits- en aardgasfactuur in het budget van de Belgische huishoudens in 2018 (<https://www.creg.be/nl/publicaties/studie-f2012>)

⁵ A European comparison of electricity and natural gas prices for residential, small professional and large industrial consumers – 2020 (<https://www.creg.be/nl/publicaties/studie-f20200520>)

De CREG vraagt de toekomstige regering:

- dat de federale regering de evolutie van de elektriciteits- en aardgasprijzen voor huishoudens en kmo's van nabij blijft opvolgen, meer bepaald ten opzichte van de prijzen die in de buurlanden worden toegepast en rekening houdend met de socio-economische gevolgen van de gezondheids crisis. In dit verband vraagt de CREG de regering om rekening te houden met de resultaten van de studies die de CREG hierover uitvoert en om, indien er problemen worden vastgesteld, passende maatregelen te nemen. Indien nodig staat de CREG ter beschikking van de regering om concrete maatregelen voor te stellen;
- dat, in geval van een onverantwoorde ontsporing van de prijzen, de vangnetregulering opnieuw in werking wordt gesteld, ook al is het tijdelijk.

1.2. HET CONSUMENTENAKKOORD VERSTERKEN

1.2.1. Het "Consumentenakkoord" uitbreiden tot alle actieve leveranciers, tot de groepsaankopen en tot de tussenpersonen, en het ook toepassen voor kmo's

Het huidige akkoord "*De consument in de vrijgemaakte elektriciteits- en gasmarkt*" (hierna het "Consumentenakkoord") werd gesloten na onderhandelingen tussen de leveranciers en de minister van Economie en Consumentenzaken. Dit akkoord wil de consumenten beschermen tegen eventuele onrechtmatige praktijken of misleidende informatie in hun relaties met de leveranciers.

Het werd in 2005 voor het eerst van kracht, maar is meermaals aangepast in functie van de ontwikkelingen op de elektriciteits- en aardgasmarkt. De laatste wijzigingen dateren van 2018. In de tussentijd zijn er echter nieuwe spelers op de markt gekomen: organisaties die groepsaankopen aanbieden en tussenpersonen. Er zijn ook nieuwe leveranciers op de markt verschenen. De CREG is van mening dat deze nieuwe spelers ook gebonden moeten zijn aan het Consumentenakkoord.

Op dit moment is het Consumentenakkoord bedoeld om de consumenten die natuurlijke personen zijn te beschermen, maar is niet van toepassing op kmo's en kleine zelfstandigen (bakkers, winkeliers,...). Nochtans kunnen ook kleine zelfstandigen in hun contacten met leveranciers nood hebben aan kennis van hun rechten. De maatregelen in het Consumentenakkoord om huishoudens tegen mogelijke misbruiken of misleidende informatie te beschermen kunnen ook kleine zelfstandigen ten goede komen.

De CREG vraagt de toekomstige regering om onderhandelingen te starten met de leveranciers om het Consumentenakkoord aan te passen zodat:

- het ook van toepassing is op kleine zelfstandigen en kmo's;
- het uitgebreid wordt tot alle actieve operatoren, i.e. niet alleen de leveranciers maar ook de organisaties voor groepsaankopen en de tussenpersonen, zodra zij zich rechtstreeks richten tot huishoudens, kleine zelfstandigen en kmo's als eindgebruikers.

1.2.2. Verplichte verlenging of vernieuwing van contracten op basis van actieve producten

Consumenten die voor het eerst een nieuw energiecontract afsluiten, doen dat op basis van het huidige aanbod, dat beschikbaar is op de websites van de leveranciers en kan worden geraadpleegd in de prijsvergelijkers. Wanneer het contract zijn einddatum bereikt, bieden verschillende leveranciers aan om het contract op de huidige datum te verlengen of te vernieuwen op basis van producten die niet beschikbaar zijn op hun websites of in de prijsvergelijking: verlengings- of vernieuwingsproducten (ook wel *renewals* genoemd). Om de consument in staat te stellen een vergelijking te maken met het actieve aanbod, niet alleen bij het sluiten van een overeenkomst, maar ook wanneer deze wordt verlengd of vernieuwd, is het noodzakelijk dat de overeenkomst niet langer kan worden verlengd of vernieuwd op basis van bovengenoemde *renewals*. Dit houdt in dat slapende verlengings- of vernieuwingscontracten worden overgeheveld naar actieve gelijkwaardige contracten, dat wil zeggen producten die de consument kan terugvinden op de websites van de leveranciers en die voorkomen in de resultaten van de prijsvergelijkers. Daartoe moeten de wetgeving en de Consumentenakkoord dienovereenkomstig worden aangepast.

De CREG vraagt de toekomstige regering om de wetgeving en het Consumentenakkoord aan te passen zodat:

- slapende contracten niet langer mogen worden verlengd of vernieuwd en zodat de betrokken consumenten contracten krijgen die gebaseerd zijn op gelijkwaardige actieve producten, waarbij wordt vermeden dat zij de duurste contracten voorgeschoteld krijgen. De CREG staat ter beschikking van de regering om het gepaste mechanisme hiervoor te definiëren.

1.2.3. Een kader creëren voor de vaste vergoedingen die huishoudelijke consumenten zijn verschuldigd

De consumenten van elektriciteit en aardgas betalen op hun factuur een vaste vergoeding (ook "abonnement" genoemd) die de administratiekosten van de leverancier dekt (bv. de facturatiekosten of de kosten in verband met hun klantendienst). Er is geen verband tussen het bedrag van de vaste vergoeding en het aantal verbruikte kWh en het bedrag van die vergoeding kan sterk schommelen van de ene tot de andere leverancier.

De studies en analyses van de CREG tonen aan dat deze vaste vergoeding naargelang van de leverancier op verschillende wijze wordt berekend in geval van verbreking van het leveringscontract. Vandaag zijn er hoofdzakelijk drie systemen voor de facturering van het abonnement: een forfaitair bedrag per begonnen leveringsjaar, een forfaitair bedrag voor het eerste leveringsjaar en dan pro rata voor het aantal leveringsdagen, of een bedrag dat pro rata wordt berekend voor het aantal leveringsdagen vanaf de eerste dag van het contract. Dit kan, zeker in het eerste geval, een grote hinderpaal zijn voor een consument om van leverancier te veranderen.

De CREG vraagt de toekomstige regering om onderhandelingen te starten met de leveranciers om het Consumentenakkoord aan te passen zodat:

- het abonnement wordt gefactureerd naar rato van het aantal leveringsdagen vanaf de eerste dag van het contract.

1.2.4. Contractgegevens gemakkelijker toegankelijk maken voor consumenten

Consumenten die actief willen deelnemen aan de markt moeten snel en eenvoudig toegang hebben tot een aantal gegevens. Een veel voorkomend probleem is dat zij de voorwaarden (tariefblad) van hun huidige contract niet meer kennen of deze gegevens niet gemakkelijk kunnen terugvinden. De prijs die de consument op basis van zijn overeenkomst betaalt, is echter de referentie die wordt gebruikt om een vergelijking te maken met het huidige aanbod. De consument heeft deze informatie dus nodig om een goede keuze te kunnen maken. Het vergemakkelijken van de toegang tot dit tariefblad zou daarom een belangrijke stap voorwaarts zijn voor consumenten die actief willen deelnemen aan de energiemarkt. Uiteraard kan iedere consument de leverancier altijd telefonisch om zijn tariefblad vragen.

De CREG vraagt de toekomstige regering om onderhandelingen te starten met de leveranciers om het Consumentenakkoord aan te passen zodat:

- leveranciers verplicht zijn om in alle communicatie in het kader van een bestaand energiecontract een QR-code toe te voegen die de consument onmiddellijk toegang geeft tot het tariefblad dat op hem van toepassing is. De consument kan de leverancier ook gewoon telefonisch om zijn tariefblad vragen.

1.3. WEBSITES VAN PRIJSVERGELIJKERS EN GROEPSAANKOPEN AANMOEDIGEN OM HET KWALITEITSCHARTER VAN DE CREG TE ONDERTEKENEN

Het aanbod van elektriciteit- en/of gasleveranciers vergelijken kan via de prijsvergelijkingswebsites. Omdat er heel veel prijsvergelijkers zijn, heeft de CREG in overleg met de sector een charter voor goede praktijken voor prijsvergelijkingswebsites ontwikkeld. In 2018 achtte de CREG het, als gevolg van de praktijken die zich in de loop der jaren ontwikkelden bij de prijsvergelijkingswebsites en het aanbod van de leveranciers, noodzakelijk om het *“Charter voor een goede informatieverschaffing bij de prijsvergelijking van elektriciteit en gas”* (hierna *“het Charter”* genoemd) aan te passen. Prijsvergelijkingsites kunnen bij de CREG een aanvraag tot accreditatie binnen dit charter indienen en, als ze zich daaraan houden, het CREG-kwaliteitslabel toegekend krijgen. Ook de aanbieders van groepsaankopen worden uitgenodigd om een accreditatie van dit charter aan te vragen.

Momenteel genieten een prijsvergelijkingsite en een aanbieder van groepsaankopen het CREG-kwaliteitslabel en voldoen ze dus aan de vereisten van het charter. Andere aanvraagdossiers voor toekenning van dit kwaliteitslabel worden momenteel onderzocht. De CREG is van mening dat de ondertekening van dit charter belangrijk is om transparantie te garanderen in de sector en correcte en betrouwbare informatie ten opzichte van de consumenten.

De CREG vraagt de toekomstige regering:

- de ontwikkelingen op het vlak van prijsvergelijkingsites en groepsaankopen op te volgen en de aanbieders ervan aan te moedigen het kwaliteitshandvest van de CREG te ondertekenen;
- indien problemen worden vastgesteld, de passende maatregelen te onderzoeken, met name op wetgevend vlak, om eventuele disfunctioneringen te remediëren.

1.4. KWETSBARE CONSUMENTEN BESCHERMEN

Naast de versterking van de consumentenrechten wordt in de bepalingen van het *“Clean Energy Package”* voor het eerst ook op Europees niveau rekening gehouden met het groeiende probleem van energiearmoede en kwetsbare consumenten⁶. Waar deze maatschappelijke vraagstukken in het Europese kader vóór 2009 in zeer algemene termen werden geformuleerd, zijn ze nu het voorwerp van precieze en bindende bepalingen, die de kern vormen van de artikels van de (nieuwe) Elektriciteitsrichtlijn.

De Elektriciteitsrichtlijn (2019) wil energiearmoede tegengaan en sociale insluiting bevorderen, en:

- gaat uit van het beginsel dat elk aandeel van huishoudens in energiearmoede als hoog kan worden beschouwd (artikel 29 van de Elektriciteitsrichtlijn 2019/944);
- verzoekt de lidstaten de nodige maatregelen te nemen om kwetsbare consumenten en huishoudens in energiearmoede te beschermen;
- verplicht de lidstaten een reeks criteria vast te stellen en te publiceren voor de beoordeling van het aantal huishoudens in energiearmoede, overeenkomstig artikel 3, lid 3, onder d) van de Europese Verordening 2048/1999⁷.

Gelet op de algemene doelstellingen, opdrachten en bevoegdheden die door het *“Clean Energy Package”* aan de nationale regulerende instanties zijn toegekend op het vlak van de bescherming van de consumenten – met inbegrip van de kwetsbare consumenten – en op grond van de opgedane ervaring op dit gebied, vraagt de CREG de regering om de nodige initiatieven te nemen om:

- de automatisering van de sociale tarieven uit te breiden tot alle begunstigden;
- een Nationaal Observatorium voor Energiearmoede op te richten;
- de CREG in staat stellen om, in samenwerking met de autoriteiten en alle andere bevoegde instanties:
  - bij te dragen tot de ontwikkeling van indicatoren voor energiearmoede om het aantal huishoudens te bepalen dat in energiearmoede verkeert, rekening houdend met de indicatieve richtsnoeren van de Europese Commissie inzake relevante indicatoren voor energiearmoede;
  - deel te nemen aan de monitoring en regelmatige analyse, zowel kwantitatief als kwalitatief, van de problematiek in verband met energiearmoede en kwetsbare consumenten in België;
  - een drijvende kracht te zijn voor voorstellen op dit gebied, met inachtneming van haar bevoegdheden en in het verlengde van haar verschillende studies en adviezen ter zake.

⁶ Zie met name artikels 28 en 29 van de richtlijn (EU) 2019/944 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en tot wijziging van Richtlijn 2012/27/EU.

⁷ Artikel 3 van verordening (EU) 2018/1999 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2018.

1.5. CONSUMENTEN BEWUSTMAKEN EN INFORMEREN

Ondanks alle inspanningen die de voorbije jaren zijn geleverd, blijven de elektriciteitsmarkt en de aardgasmarkt ingewikkelde materie voor de consumenten, meer bepaald voor huishoudens, zelfstandigen en kmo's.

De CREG stelt de federale regering voor om te blijven investeren in acties en initiatieven voor een beter inzicht van de consumenten in de werking van de energiemarkt (bv. de “Durf vergelijken!”-campagne van 2012, die zeer veel gebruikers ertoe aanzette om van leverancier te veranderen).

Daarnaast is in 2018 een grootschalig overleg gevoerd met de ministers en alle belanghebbenden in de energiesector, met name leveranciers en regulatoren, om de elektriciteits- en gasfactuur van de consumenten te vereenvoudigen.

De enorme hoeveelheid informatie op de facturen maakt ze moeilijk te lezen en te begrijpen voor huishoudens en kmo's. Het overleg was met name bedoeld om de omvang van de factuur te vereenvoudigen en tot maximaal 2 pagina's te beperken, met behoud van de essentiële informatie.

Er moesten echter verschillende regelgevende maatregelen worden genomen om de resultaten van het overleg in de praktijk te brengen. Tot nu toe zijn die nog niet allemaal genomen.

De CREG vraagt de toekomstige regering:

- meer in te zetten op het bewustmaken en informeren van de consumenten, in het bijzonder de huishoudens en de kmo's, in verband met de werking van de elektriciteits- en de aardgasmarkt, meer bepaald door tweemaal per jaar een bewustmakingscampagne te organiseren rond de vergelijking van de door de leveranciers gehanteerde prijzen voor elektriciteit en gas;
- de nodige regelgevende maatregelen te nemen om de vereenvoudiging van de factuur voor de consument af te ronden en te concretiseren.

1.6. HET PRIJSCONCURRENTIEVERMOGEN VAN – MET NAME ENERGIE-INTENSIEVE – BELGISCHE BEDRIJVEN BESCHERMEN

Zoals de studie “*A European comparison of electricity and natural gas prices for residential, small professional and large industrial consumers - 2020*”⁸, gepubliceerd door de vier energieregulatoren van het land, aantoonde, ondervinden energie-intensieve Belgische consumenten vandaag een groot nadeel in vergelijking met hun concurrenten in de buurlanden (Duitsland, Nederland en Frankrijk). Bovendien zal de energietransitie onvermijdelijk nieuwe kosten met zich meebrengen, die inherent zijn aan de diepgaande transformaties die nodig zijn om de uitdagingen van deze transitie aan te gaan, voor alle categorieën van consumenten.

---

⁸ *A European comparison of electricity and natural gas prices for residential, small professional and large industrial consumers – 2020* (<https://www.creg.be/nl/publicaties/studie-f20200520>)

Het concurrentievermogen van de Belgische ondernemingen moet worden gewaarborgd, rekening houdend met de financiële draagkracht van alle consumenten en een evenwichtige verdeling van de nodige inspanningen over alle consumenten.

De bovengenoemde studie van de vier Belgische regulatoren zou als basis kunnen dienen voor de ontwikkeling van maatregelen om de concurrentiepositie van de Belgische bedrijven te garanderen en tegelijkertijd te streven naar een evenwicht tussen alle consumenten.

De CREG vraagt de toekomstige regering:

- te waken over het concurrentievermogen van de Belgische ondernemingen, meer specifiek de elektro-intensieve, rekening houdend met de financiële draagkracht van alle consumenten en een evenwichtige verdeling van de nodige inspanningen over alle consumenten;
- de nodige hervormingen door te voeren om dit concurrentievermogen te waarborgen door vooraf de impact te becijferen van deze hervormingen op de koopkracht van de gezinnen, de concurrentiepositie van alle categorieën van ondernemingen en de federale begroting.

2. DE ENERGIETRANSITIE BEVORDEREN EN DE GOEDE WERKING VAN DE ELEKTRICITEITS- EN DE AARDGASMARKT WAARBORGEN

2.1. DE BELGISCHE POSITIE MET BETREKKING TOT HET EUROPESE OFFSHORE GRID-PROJECT IN DE NOORDZEE VERSTERKEN

In het kader van de initiatieven inzake hernieuwbare energie wil de CREG de aandacht vestigen op het initiatief van de Europese Commissie voor de ontwikkeling van een “*offshore grid*” in de Noordzee. Met het oog op de ambitieuze doelstellingen van de Europese Commissie en de rol die zij voorziet voor *offshore*-windenergie, is de Commissie van plan een Europees *offshore*-netwerk op te zetten dat de verschillende bestaande en toekomstige windparken met elkaar en met het continent verbindt. Gezien de Belgische initiatieven op het gebied van *offshore*-windenergie en de bestaande projecten is het essentieel dat het Belgische beleid rekening houdt met de huidige plannen van de Europese Commissie.

De CREG vraagt de toekomstige regering:

- de nodige aandacht te besteden aan de initiatieven die de Europese Commissie in dit verband heeft genomen;
- met alle betrokken partijen op Belgisch niveau te overleggen om een Belgisch standpunt te bepalen en dit op Europees niveau te verdedigen.

De CREG wil hieraan blijven bijdragen.

2.2. ERVOOR ZORGEN DAT DE BEVOEGDHEDEN VAN DE CREG IN OVEREENSTEMMING ZIJN MET DE ONTWIKKELINGEN OP DE GAS- EN ELEKTRICITEITSMARKT

In overeenstemming met de Gas- en de Elektriciteitswetten heeft de CREG een dubbele opdracht. Enerzijds houdt zij toezicht op de transparantie en de mededinging op de elektriciteits- en aardgasmarkt. Anderzijds waakt de CREG erover dat de markttoestand het algemeen belang beoogt en in het algemene energiebeleid past, steeds rekening houdende met de essentiële consumentenbelangen.

Vandaag de dag wordt het steeds duidelijker dat de kwestie van de energietransitie transversaal moet worden aangepakt voor alle uitdagingen van de energiesector. Daarom is het noodzakelijk dat de wettelijke bevoegdheden van de CREG evolueren zodat de elementen en activiteiten van het energiebeleid die momenteel niet (volledig) zijn opgenomen in de Gas- en Elektriciteitswetten (zoals nieuwe energieactiviteiten, toekomstige netactiviteiten, toezicht op de naleving van de Europese doelstellingen inzake energietransitie, hernieuwbare energie en klimaatdoelstellingen,...) niet aan de aandacht van de wetgever ontsnappen.

De CREG vraagt de toekomstige regering:

- in de wettelijke opdrachten van de CREG rekening te houden met de principes, belangen en doelstellingen van de energie- en klimaattransitie.

2.3. EEN MAXIMALE FLEXIBILITEIT BEVORDEREN OP DE BELGISCHE MARKT

De invoering van hernieuwbare energieën brengt nieuwe uitdagingen met zich mee voor de elektriciteitsmarkt. Hernieuwbare energiebronnen worden immers gekenmerkt door hun discontinu karakter en (zeer) lage kosten, tot zelfs nihil. Zij leiden tot een grotere behoefte aan flexibiliteit aan zowel de vraag- als de aanbodzijde. Deze flexibiliteit kan uit verschillende bronnen komen, namelijk de vraag, de opslag, de opwekking en de interconnecties.

De CREG wil haar uiterste best blijven doen om de ontwikkeling van de verschillende flexibiliteitsoplossingen te bevorderen, die overigens complementair zijn. Er zijn verschillende werken opgestart, die in de komende jaren worden voortgezet.

De CREG vraagt de toekomstige regering:

- de werkzaamheden te ondersteunen voor de energietransfer op de secundaire reservemarkten, de *day ahead*- en de *intraday*-markten;
- de werkzaamheden te ondersteunen voor de invoering van een "*scarcity pricing*"-mechanisme, gericht op een betere waardering van de reservecapaciteiten en een adequaat prijs signaal;
- aandacht te blijven schenken aan de ontwikkeling van nieuwe opslagtechnologieën en de mogelijke wetgevingsmaatregelen die hiervoor nodig zijn.

2.4. CAPACITEITSREMUNERATIEMECHANISME

Wat het capaciteitsremuneratiemechanisme (CRM) betreft, heeft de CREG nota genomen van de resolutie "waarin de federale regering wordt verzocht aan de Europese Commissie aan te geven dat de financiering van het capaciteitsremuneratiemechanisme voor elektriciteit zal gebeuren door middel van een openbardienstverplichting via de Elia-tarieven", die op 1 juli 2020 in de Commissie Energie, Leefmilieu en Klimaat van de Kamer van Volksvertegenwoordigers werd goedgekeurd. Zij verbindt zich ertoe om samen te werken met alle partijen die betrokken zijn bij de uitvoering van deze resolutie, in het bijzonder in het kader van het CRM-monitoringcomité dat bestaat uit de FOD Economie, Elia, de CREG en het kabinet van de Minister van Energie.

Om ervoor te zorgen dat de invoering van het CRM beantwoordt aan een reële behoefte op het vlak van bevoorradingszekerheid, vraagt de CREG de toekomstige regering:

- dat een nieuw adequaatheidsonderzoek – of ten minste een update van het adequaatheidsonderzoek van juni 2019 – zou worden uitgevoerd door de netbeheerder, met toepassing van de Europese methodologieën die door ACER zijn aangenomen en rekening houdend met de opmerkingen die de CREG in juli 2019 heeft gemaakt, vóór de eerste ministeriële instructie om een CRM-veiling te organiseren.

2.5. DE COMPLEMENTAIRE ROL VAN GAS IN DE ENERGIETRANSITIE

In december 2019 presenteerde de Europese Commissie de “*Green Deal*” als de nieuwe Europese groeistrategie met een duidelijke agenda om van Europa tegen 2050 het eerste klimaat neutrale continent ter wereld te maken en het natuurlijk kapitaal van de Europese Unie te versterken. Deze fundamentele transformatie van de Europese economie naar een groene en concurrerende economie vereist fundamentele veranderingen en baanbrekende technologieën.

De toegenomen klimaatambitie van de Europese Unie impliceert een versnelde transformatie van het energiesysteem sinds energieproductie en gebruik goed zijn voor meer dan 75% van de broeikasgasemissies van de Europese Unie. Tot op heden werd aanzienlijke vooruitgang geboekt in het koolstofarm maken van de elektriciteitsproductie. Maar de broeikasgasdoelstellingen voor 2030 en 2050 kunnen we enkel bereiken met behulp van meerdere, complementaire oplossingen. De Europese Commissie identificeerde in de “*Green Deal*” alvast de ontwikkeling van technologieën en commerciële toepassingen van hernieuwbare waterstof (ook wel “groene waterstof” genoemd) als een prioriteit. In een overgangsfase gaat de productie van koolstofarme waterstof (ook wel “blauwe waterstof” genoemd) op basis van natuurlijk gas, gecombineerd met technologieën voor het afvangen en opslaan van koolstof (CCS), of andere wegen zoals de productie van biomethaan, bijdragen aan het beantwoorden van de vraag op middellange termijn naar energie.

De CREG zet zich sterk in voor het zoeken naar de meest geschikte oplossingen opdat koolstofarme energie tegelijkertijd duurzaam, veilig en betaalbaar kan geleverd worden aan alle gebruikers in een geïntegreerd energiesysteem, zoals onder meer de regulering van nieuwe netwerken voor bijvoorbeeld waterstof of CO₂.

De CREG vraagt de toekomstige regering ondersteuning voor noodzakelijke initiatieven die aan de grondslag liggen van de energiemarkt van de toekomst met name:

- om de **ontwikkeling van nieuwe technologieën mee te ondersteunen**, door een transparant en ondubbelzinnig beleid en regelgeving te implementeren dat voldoende voorspelbaarheid biedt en ruimte laat voor nieuwe koolstofvrije gas/technologieën om zich te ontwikkelen;
- om een **dynamische regulering** voor nieuwe en innovatieve kleinschalige piloot-activiteiten te ondersteunen, zonder te wachten op marktbrede wetswijzigingen of regelgeving maar met degelijke differentiatie tussen concurrerende en monopolistische activiteiten (de zogenaamde *sandboxes*). Indien ontwikkeld door TSO's, kunnen extra beperkingen voor deze projecten overwogen worden, zoals het eisen dat de investering gebeurt via een afzonderlijk maar verbonden bedrijf, opdat ontvlechting van gereguleerde en niet-gereguleerde activiteiten verzekerd worden, of het invoeren van vereisten voor gereguleerde toegang van derden voor alle activa;
- om **regulatie van nieuwe netwerken** te ontplooien waarbij de liquiditeit van bestaande markten en het begrip van bestaande regels en voorschriften kan benut worden. Dit kan helpen om belemmeringen en vertraging in investeringen in koolstofvrije of -neutrale projecten te vermijden, zoals waterstofnetwerken of het afvangen en opslaan van CO₂.

2.6. MEEWERKEN AAN DE UITDAGINGEN DIE AARDGAS EN ANDERE ALTERNATIEVEN GASSEN MET ZICH MEEBRENGEN

Er is een brede Europese reflectie aan de gang over de ontwikkeling van aardgas. De langetermijndoelstelling van de Europese Unie is een drastische vermindering van de uitstoot van de broeikasgassen. Dit dwingt de spelers op de aardgasmarkt om hun activiteiten aan te passen en de markt open te stellen voor de "vergroening" van de gasproducten.

Vandaag bepaalt de Gaswet van 12 april 1965 het regelgevend kader dat voornamelijk van toepassing is op *aardgas*. Er zijn echter andere soorten gas in opkomst. In deze context is het belangrijk de wetgeving aan te passen om een regelgevend kader te hebben voor alle soorten gas die aan de netwerkinfrastructuur zijn gekoppeld, met inbegrip van alternatieve gassen (biogas, waterstof,...).

Bovendien neemt België een zeer bijzondere positie in op de gasmarkt. Ons land is namelijk een van de belangrijkste doorvoerlanden en is het knooppunt bij uitstek voor grensoverschrijdende aardgasstromen in Noordwest-Europa. De Europese ontwikkeling van de gasector is dus van groot strategisch belang voor België en moet in het bijzonder worden opgevolgd.

De CREG vraagt de toekomstige regering:

- de wetgeving aan te passen om een regelgevend kader te hebben voor alle soorten gas die aan de netwerkinfrastructuur zijn gekoppeld, dus niet alleen aardgas, maar ook alternatieve gassen;
- dat België de ontwikkelingen op de gasmarkt in Europa op de voet blijft volgen en een actieve rol blijft spelen in de Europese werkzaamheden en discussies omtrent de gasmarkt.

2.7. STRUCTUREEL OVERLEG OPZETTEN VOOR DE KOPPELING VAN DE GAS- EN DE ELEKTRICITEITSSECTOR EN, INDIEN NODIG, EEN REGELGEVEND KADER VOOR DIT DOEL ONDERSTEUNEN

In het kader van de energietransitie en met het oog op het beleid van de Europese Commissie (“*Green deal*” en het komende “*decarbonisation Package*”), zal het meer dan ooit noodzakelijk zijn om nauw overleg te plegen over de investeringsplannen van de transmissienetbeheerders van gas en elektriciteit.

Gezien de huidige energietransitie, de interactie tussen de twee energiedragers en de complementariteit van de twee sectoren, is het essentieel dat de twee transmissienetbeheerders met elkaars investeringsplannen rekening houden met het oog op een volledige sectorale koppeling.

Naast de coördinatie van de investeringsplannen door de twee transmissienetbeheerders zal de hele sector moeten samenwerken om duidelijke initiatieven te bepalen voor de sectorale koppeling.

De federale regulator en de federale overheid moeten nauw worden betrokken bij dit overleg, gezien hun respectieve rollen op dit gebied.

De CREG vraagt de toekomstige regering:

- het initiatief te nemen om een structurele dialoog tussen de betrokken actoren op gang te brengen, om op coherente en duurzame wijze in de netwerken te investeren en een optimale sectorale koppeling na te streven, rekening houdend met de toekomstige doelstellingen van de Europese Commissie op het gebied van hernieuwbare energie en klimaat;
- het regelgevingskader te ondersteunen, zodat de koppeling van de elektriciteits- en de gasector (zoals opslag en transport van energie) bijdraagt tot een groenere energiemarkt met het oog op de verwezenlijking van de klimaatdoelstellingen;
- de gezamenlijke initiatieven van de TNB's, de overheidsdienst voor energie en de CREG te ondersteunen, gericht op het onderzoeken en voorbereiden van de uitvoering van innovatieve projecten en investeringen in het kader van de energietransitie en de “*Green Deal*” die door de Europese Commissie is opgezet.

Gelet op haar rol als federale regulator wenst de CREG hieraan haar bijdrage te leveren.

2.8. DE ADVIESROL VAN DE CREG VERSTERKEN INZAKE HET FEDERAAL ONTWIKKELINGSPLAN VAN HET TRANSMISSIENET VOOR ELEKTRICITEIT

Het federaal ontwikkelingsplan van het transmissienet voor elektriciteit (hierna “ontwikkelingsplan” genoemd), is een essentieel beleidsdocument voor de Belgische energiesector. Het plan legt het programma van vereiste investeringen in het transmissienet voor elektriciteit vast om tegemoet te komen aan de behoeften op het vlak van transmissiecapaciteit. Het beslaat een periode van 10 jaar en wordt om de 4 jaar bijgewerkt.

Overeenkomstig de wet wordt het plan opgesteld door Elia, in samenwerking met de Algemene Directie Energie en het Federaal Planbureau. De CREG moet vervolgens advies uitbrengen over het

ontwerp van ontwikkelingsplan binnen een termijn van 30 dagen na ontvangst van het verzoek. Daarna volgt het ontwikkelingsplan het proces zoals bedoeld in de regelgeving; dit omvat meer bepaald een publieke raadpleging in het kader van de evaluatie van de milieueffecten van het project, alvorens het definitief wordt goedgekeurd.

Vandaag is de tijd die de CREG krijgt om haar advies uit te brengen bijzonder kort, rekening houdend met de draagwijdte en het belang van de thematiek van het ontwikkelingsplan. Bovendien komt de CREG enkel tussen vóór de raadpleging van het publiek en niet meer in een latere fase van het proces. Zo wordt de CREG niet gevraagd om zich over het ontwikkelingsplan uit te spreken nadat het is gewijzigd als gevolg van de raadpleging van het publiek.

Bovendien is het in het algemeen zo dat het door Elia toegestuurde ontwikkelingsplan maar weinig kwantitatieve elementen bevat. De CREG is van oordeel dat het plan relevanter zou zijn als het meer kosten-batenanalyses voor de consument zou bevatten van de verschillende projecten en van het ontwikkelingsplan in zijn geheel. De CREG stelt ook voor om in de toekomst meer kwantitatieve elementen op te nemen en transparanter te zijn over de hypothesen en methoden die de basis vormen voor de analyse van de behoeften op het vlak van de versterking van het netwerk.

Tot slot drukt de CREG de wens uit dat het ontwikkelingsplan om de 2 jaar wordt bijgewerkt, naar het voorbeeld van de ontwikkelingsplannen van de transmissienetbeheerders in de meeste andere Europese landen.

2.9. DE VOORWAARDEN VOOR SUCCES EN DE IMPLICATIES VAN EEN SHIFT NAAR GROENERE OPLOSSINGEN IN DE MOBILITEITSECTOR ANALYSEREN

De “vergroening” van de mobiliteit is zeker een sleutelkwestie in de energietransitie. Op dit moment worden er veel pistes verkend. Sommige zijn al op de markt, andere bevinden zich nog in een embryonale toestand. Er zijn nog veel vragen en problemen in verband met een shift in de transportsector naar groenere oplossingen.

De CREG is bereid om haar competenties en expertise ter beschikking te stellen van de overheid om de ontwikkeling van meer milieu- en klimaatvriendelijke aandrijvingen te ondersteunen, of het nu gaat om de uitdagingen op het vlak van infrastructuur die de ontwikkeling van niet-traditionele aandrijvingen met zich meebrengt, om de maatregelen die moeten worden genomen om de ontwikkeling van nieuwe technologieën in de sector, of om het nog te definiëren reglementaire kader (bijvoorbeeld voor waterstof of biogas).

De CREG vraagt de toekomstige regering:

- te onderzoeken hoe de ontwikkeling van meer milieu- en klimaatvriendelijke aandrijvingen het best kan worden ondersteund en welke de voorwaarden zijn voor een succesvolle shift in de mobiliteit.

De CREG staat ter beschikking van de regering om de verschillende kwesties op het vlak van infrastructuur, de werking van de markt en het daarmee samenhangende regelgevende kader verder uit te diepen.